

емоційну стійкість і відкритість до нових ідей, що є запорукою творчого підходу до складних соціальних завдань.

Висновки. Креативність є одним із ключових факторів ефективного розв'язання соціальних проблем. Вона сприяє пошуку нестандартних рішень, об'єднує людей навколо спільних цінностей і стимулює соціальні інновації. Розвиток креативного мислення у соціальних працівників та громадах дозволяє перетворювати соціальні виклики на можливості для зростання, зміцнює соціальну згуртованість і підвищує якість життя суспільства.

Список використаних джерел:

1.Петришин Л. Й. Технологічний аспект формування креативності фахівців соціальної сфери у контексті фахової підготовки. Педагогічні технології в сучасних наукових дослідженнях: досвід та інновації: колективна монографія / за ред. С. Харченка; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Старобільськ: ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2017. 372 с., С. 53-98;

2.Гуцул О. А., Огінок С. В. Соціальні інновації: критерії успіху. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. С. 70.

3.Саврасов М., Александров К. Соціальна креативність у структурі творчих здібностей майбутнього педагога. Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти. 2019.

4.Набочук О. Продуктивне мислення та проблема творчості особистості. Проблеми сучасної психології. 2022. № 56. С. 129–149.

5.Ніколенко К. В. Креативність як чинник соціальних змін : дис. ... д-ра філос. н. Київ : КУБГ, 2017.

6.Кочеткова Н. А. Соціальні інновації як нова ідея розвитку суспільства. Львів : Львівська політехніка, 2015. С. 86-87.

7.Shust N., Filyk N. Інновації в освіті: соціокультурний вимір. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2019.

Маріанна Бляшин,

*здобувач (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 013 «Початкова освіта»,
Мукачівський державний університет*

Науковий керівник : Надія Брижак,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти,
Мукачівський державний університет*

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Сучасні соціальні, політичні та гуманітарні виклики, зумовлені воєнними діями, глобалізаційними процесами та змінами суспільних цінностей, актуалізують необхідність формування у здобувачів вищої освіти громадянської активності,

соціальної відповідальності та готовності до суспільно корисної діяльності. У цих умовах волонтерство виступає не лише формою безкорисливої допомоги, а й ефективним засобом соціально-педагогічного виховання, саморозвитку та професійного становлення майбутніх фахівців початкової освіти. Участь здобувачів освіти у волонтерських ініціативах сприяє розвитку емпатії, альтруїзму, лідерських і комунікативних компетентностей, формуванню ціннісних орієнтацій, заснованих на гуманізмі, солідарності та патріотизмі. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання системної інтеграції волонтерської діяльності у процес підготовки здобувачів вищої освіти, механізмів педагогічного супроводу та оцінювання її соціально-виховного потенціалу. Це зумовлює необхідність наукового аналізу волонтерства як чинника соціально-педагогічного розвитку особистості та його ролі у формуванні активного громадянина сучасного суспільства.

Проблему волонтерської діяльності в педагогічній науці досліджували О. Безпалько, І. Зверева, Л. Коваль, А. Капська, М. Лукашевич, О. Мельничук, а також О. Пометун, Г. Фрейман, Т. Лях і Н. Шевченко. Як підкреслює О. Безпалько, волонтерська діяльність є «соціально значущим видом суспільної активності, що інтегрує моральні, громадянські та професійні аспекти виховання молодшої людини» [1]. У сучасних дослідженнях Н. Гордієнко, Ю. Бойчук зазначається, що волонтерство має стати невід'ємним елементом професійної підготовки майбутніх педагогів, адже саме в цій діяльності реалізується компетентнісний підхід через практичну взаємодію та соціально корисну діяльність [2; 3]. Науковці підкреслюють, що волонтерська активність сприяє розвитку ключових соціально-педагогічних компетентностей — емпатії, відповідальності, моральної свідомості, здатності до співпраці та громадянського лідерства, які визначають професійну зрілість сучасного вчителя. Як зазначають О. Пометун і Г. Фрейман, участь студентів у волонтерських ініціативах «забезпечує формування громадянських компетентностей через практику соціальної взаємодії, яка поєднує знання, цінності та досвід» [5]. Т. Лях і Н. Шевченко трактують волонтерство як «ефективний механізм виховання соціальної зрілості, моральної культури й професійної ідентичності майбутнього вчителя» [4]. На думку Н. Гордієнко, волонтерська діяльність є «органічною складовою професійної підготовки педагога, оскільки саме в ній компетентнісний підхід реалізується через практику дії, а не лише засвоєння знань» [3]

Дедалі більшої уваги в освітніх дослідженнях привертає впровадження технології service-learning (навчання через суспільно корисну діяльність), що поєднує академічні знання з практичним досвідом волонтерства. Як доводять учасники українсько-європейського проєкту ServU (2024), ця модель сприяє «переосмисленню соціальної ролі університету, активізації громадянської участі студентства та формуванню лідерської позиції педагога-громадянина» [7]. Особливої актуальності волонтерська діяльність набуває в умовах воєнного часу, коли суспільство потребує єдності та

підтримки. Здобувачі вищої освіти активно долучаються до гуманітарних ініціатив — плетіння маскувальних сіток, відвідування поранених військових у шпиталях, організації творчих заходів для дітей інтернатів. Як зазначено в аналітичному звіті Української асоціації студентів (2024), «саме під час війни волонтерство стало для студентства способом самоствердження, проявом людяності та практикою громадянської зрілості» [6]. Подібна діяльність поєднує освітній і виховний потенціал, адже передбачає застосування знань у соціально значущих контекстах. Волонтерські проекти реалізуються у межах студентських спільнот, молодіжних штабів і партнерських програм ЗВО з громадськими організаціями, що сприяє співпраці між університетом і громадою. Такий підхід відповідає концепції *service-learning* — навчання через суспільно корисну діяльність, яка інтегрує академічну освіту з практичним досвідом. Інтеграція волонтерства в освітній процес ЗВО узгоджується із завданнями Нової української школи, орієнтованої на виховання громадянина-патріота, гуманіста й демократа, здатного діяти на засадах добра, взаємоповаги та соціальної відповідальності.

Отже, волонтерська діяльність здобувачів вищої освіти є ефективним засобом формування громадянської свідомості, професійної зрілості та духовної культури майбутніх педагогів. Залучення студентів до соціально значущих ініціатив сприяє розвитку емпатії, гуманізму, солідарності та готовності діяти в інтересах суспільства, забезпечуючи становлення компетентного й морально зрілого громадянина України. Перспективи подальших розвідок полягають у розробленні науково обґрунтованої моделі інтеграції волонтерської діяльності у професійну підготовку майбутніх педагогів, що сприятиме підвищенню ефективності освітнього процесу та формуванню соціально активної, відповідальної й компетентної особистості.

Список використаних джерел:

1. Безпалько О. В. Соціально-педагогічна підтримка волонтерського руху молоді в Україні. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 3. С. 45–53.
2. Бойчук Ю. Д. Формування соціальної активності студентської молоді засобами волонтерської роботи. *Освітологічний дискурс*. 2022. № 2. С. 120–128.
3. Гордієнко Н. В. Волонтерська діяльність як складова громадянської освіти майбутніх педагогів. *Педагогічний альманах*. 2023. № 52. С. 89–95.
4. Лях Т. Л., Шевченко Н. М. Виховний потенціал студентського волонтерства в умовах сучасних соціальних викликів. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2021. № 3 (24). С. 212–219.
5. Пометун О. І., Фрейман Г. О. Громадянська компетентність як результат волонтерської діяльності студентів. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2020. № 28. С. 75–81.
6. Українська асоціація студентів. *Волонтерство студентської молоді під час війни: досвід і перспективи* : аналітичний звіт. Київ : УАС, 2024. 48 с.

7. Український католицький університет. *Service-learning in higher education for Ukraine's recovery: Results of the first year of the ServU project* [Сервісне навчання у вищій освіті для відбудови України: результати першого року реалізації проєкту ServU]. Львів : УКУ, 2024. URL: <https://global.ucu.edu.ua/novyny/service-learning-in-higher-education-for-ukraines-recovery-results-of-the-first-year-of-the-servu-project>

Мар'яна Гец,
*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

Науковий керівник: **Ольга Сорока,**
*професор, доктор педагогічних наук,
завідувачка кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Постановка проблеми. Від початку повномасштабного російського вторгнення чимало сімей опинилися перед необхідністю терміново змінювати місце проживання, шукаючи безпеки. Ці події зумовили значне зростання кількості внутрішньо переміщених осіб, серед яких особливу групу становлять діти. За даними Міністерства соціальної політики України станом на 7 серпня 2025 року в Україні зареєстровано 4568785 внутрішньо переміщених осіб. Зокрема, 3,67 млн осіб або 81,3% серед ВПО складає доросле населення. Ще 846639 осіб або 18,7% – це діти до 18 років [7].

У сучасному суспільстві посилюються тривожні настрої, а також почуття страху, відчаю, розчарування і невпевненості у завтрашньому дні. Вимушене переселення, втрата звичного середовища, руйнування соціальних зв'язків та психоемоційні наслідки травматичних подій створюють значні перепони для успішної адаптації до нових життєвих умов. Особливо гостро ця проблема відчувається в освітньому середовищі, де процес звикання до навчання має низку специфічних особливостей. У період дошкільного та молодшого шкільного віку активно формується особистість як частина соціальних відносин. Саме в цей час засвоєння основних знань, умінь і навичок має вирішальний вплив на розвиток характеру дитини і формування її індивідуальності. Враховуючи це, дослідження ключових аспектів адаптації дітей до шкільного навчання набуває особливого значення і є вкрай актуальним.

Виклад основного матеріалу. Проблема соціальної адаптації дітей ВПО в навчальному закладі є надзвичайно важливою для сучасної педагогічної науки й